

Az ellenség betörésének FRONT (HDS) szinten történő elhárítása; a védelem; ellencsapás; támadásba való átmenet hadtápbiztosításának legfontosabb elvi és gyakorlati kérdései

*Pártos János ezredes
és Galambos János alezredes*

A levezetett gyakorlatok tapasztalatai, az elvégzett elemzések arra utalnak, hogy Európában az agresszív imperialista erők által kirobbantott háború kezdetén – a katonapolitikai körülmények számunkra kedvezőtlen alakulása esetén – a hadszíntér néhány hadműveleti irányában, a seregtesteknek az agresszió visszaverésére, az ellenség betörésének elhárítására is fel kell készülni.

Az ezzel kapcsolatos harcfeleladatok végrehajtása akkor fordulhat elő, ha az ellenség megelőz bennünket a hadműveleti szétbontakozásban, a csapások végrehajtásában és a támadásba való átmenetben. (Ez mind atom-, mind csak hagyományos fegyverek alkalmazása esetén előfordulhat.)

Ezek természetesen a hadtápbiztosítás megszervezését és végrehajtását bonyolulttá teszik.

A hadtápbiztosítás akkor lesz legbonyolultabb, ha az ellenséges betörés következtében a hadsereg elsőlépcsős hadosztályai harccal kényszerülnek a részükre kijelölt védelmi vagy a támadás megindulási terepszakaszának elfoglalására.

A hadtáp tevékenysége bonyolultságát fokozni fogja az, hogy az ellenség légi és földi erejével aktív csapásokat fog mérni az ország területének egy részére, akadályozni fogja a hadsereg és a központ-hadtáp előretolt lépcső bekapcsolódását a csapatok hadtápbiztosításába.

Ezek azt teszik szükségessé, hogy a hadtáptörzsek háborús feladatokra történő felkészítése során az eddigieknél jobban vegyük figyelembe a számukra kedvezőtlenebb, lényegesen bonyolultabb körülményeket és ezen belül kiemelten már az állandó harcalkészültség időszakában kidolgozandó hadtápbiztosítási terveken túl, nagy figyelmet célszerű fordítani a szükséges hadtápbiztosítási források létrehozásának megtervezésére, megszervezésére, a csapat- és a központ-hadtáp ilyen irányú felkészítésére.

Az ellenség betörésének elhárítása során mindenekelőtt azoknak az erőknek a hadtápbiztosítását kell megszervezni, amelyek a betörés elhárításában résztvesznek, ezzel párhuzamosan nagy gondot kell fordítani a hadtáp megóvára.

sára, a védelmi, majd a támadó hadművelet hadtápbiztosítása sikeres végrehajtása érdekében.

Az agresszió visszaverésében, a határőrizetben és a fedező biztosításban résztvevő határőr, gépesített lövész, harcokosi, valamint területvédelmi és munkásőr csapatok hadtápbiztosítása mindenekelőtt a csapatok mozgó és kiegészítő, továbbá a laktanyákban levő kiképzési és a polgári vállalatok kijelölt készletei felhasználásával az összefegyvernemi magasabbegységek PK HTPH-ek koordinálásával történik.

A fentiekben kívül célszerű a központhadtáp – a KHEL ellátó dandár állandóságába nem tartozó – szállító zászlóaljait a FHKSZ elrendelése után már a szükséges lőszerrel, üzemanyaggal felmálházni és olyan körletben elhelyezni, hogy 10–12 órán belül képesek legyenek a betörést elhárító csapatok hadtápbiztosításába sikeresen bekapcsolódni.

Emellett célszerű kedvező távolságokon belül vasúti kirakó állomásokra központi készletből anyagokat eljuttatni. Az egészségügyi kiürítést is lehetőleg stationér kórházakba vagy egyes kórházbázisokba célszerű végrehajtani a csapatok szállítóeszközcível.

Harcászati szintű (20–40 km mélységű) betörés elhárítása esetén a közúti biztosítás csapaterővel kerül végrehajtásra, a tevékenység sávjában meglévő valamennyi úthálózat, vagy az előjáró által meghatározott utak igénybevételével. Amennyiben hadművelleti szintű ellenséges betörés visszaverésének hadtápbiztosítása megszervezésére kerül sor (60–80 km mélység), a folyamatos ellátás biztosítása mellett számos, a hadtápszervezetek manőverezésével összefüggő kérdést, nagyszámú sebesült kiürítését, csapat, seregest és központhadtáp szervezetek hátravonását, anyagi eszközök kivonását is meg kell oldani, melyek érdekében a hadsereg, a központhadtáp közúti és vasúti helyreállító és kiszolgáló erőit a KM helyreállító osztagaival szoros együttműködésben – a szükséges tartalékok létrehozásának figyelembevételével – központilag tervezve és irányítva célszerű felhasználni.

A hadtápbiztosítás tervezésénél abból célszerű kiindulni, hogy az ellenség harcászati-hadművelleti szintű betörést követően kedvező esetben támadó, kedvezőtlen esetben 3–4, vagy több napig tartó védelmi hadművelet megvívására kerülhet sor. Ezért a védelmi és támadó csapatcsoportosításnak megfelelő hadtápcsoportosításról kell létrehozni, a hadtápbiztosítási tervet úgy a támadó hadműveletre, mint a védelmi hadműveletre külön-külön kidolgozni (MN szinten célszerű ezeket egy tervben rögzíteni) azokkal a rendszabályokkal együtt, amelyek szükségesek a betört ellenség visszaverése hadtápbiztosítása érdekében végrehajtani.

Ismert, hogy az agresszió visszaverése még nem jelenti az ellenség (agresszor) megsemmisítését, további céljairól való lemondását. Az ellenség erejének gyengítése védelmi, teljes szétzúzása támadó hadművelettel (hadműveletekkel) lehetséges.

Háború kezdetén a front (hadsereg) csapatai hadtápbiztosításának sajátosságai a védelmi hadműveletekben attól függ, hogy milyen körülmények között, milyen céllal történik a védelembe való átmenet. Amennyiben a védelembe való átmenetre rövid idő áll rendelkezésre, a front (hadsereg) hadtápjának állománya az esetek többségében korlátozott leher és ezen belül is különböző készenléti fokozatú, várhatóan a hadtápszervezetek egy része a szétbontakozás stádiumában lesz. Ilyen viszonyok között a csapatok hadtápbiztosításának alapját a front és a

hadsereg hadtáp szétbontakozásáig a békében létrehozott állandó jellegű raktárak, laktanyában visszahagyott, illetve vasúti kirakó állomásokra kiszállított készletek, kijelölt polgári bázisok, katonai és polgári kórházak, javítóüzemek és a front, illetve hadsereg védelmi sávjában meglevő úthálózat fogja képezni.

Sajátosabb és bonyolultabb a helyzet, ha a védelemre váratlanul, az ellenség által mért atomcsapásoktól szenvedett nagy veszteségek következtében kerül sor. Ebben az esetben a közlekedési hálózat erősen rombolt lehet, nagymennyiségű anyagi eszköz semmisülhet meg, az egészségügyi veszteség jóval felül fogja múlni az egészségügyi egységek és intézetek lehetőségeit, a front és a hadsereg hadtáp is nagy veszteségeket szenvedhet, sok hadtápegység és intézet tartható magas sugárszintű körzetekben, a hadtáp híradás megbomolhat, stb.

Ebben az esetben főfigyelmet a harc képes, az ellenség tényérése megakadályozására kijelölt alegységek, egységek és magasabbegységek hadtápbiztosítására kell összpontosítani, elsősorban a helyszínen megmaradt anyagi, egészségügyi források felhasználásával és a központhadtáp szállító és sebesültkiürítő eszközeinek aktív igénybevételével, abból a célból, hogy a seregest hadtáp szervezeteinek lehetőség adódjon a védelmi hadművelet hadtápbiztosítására szervezeten felkészülni. Célszerű MN szinten az MNHF-ség állományából egy operatív csoportot kijelölni, amely MN szinten kézbentartja az ellátó-gyógyító erőkkkel és eszközökkel történő manőverezést. A központ (front) hadtápban gyorsan mozgó erőket és eszközöket kell létrehozni, a főirányban tevékenykedő csapatok hadtápbiztosítására.

Ha a védelemre való átmenet idejére a csapatokkal együtt befejeződik a front (hadsereg) hadtáp szétbontakozása, a hadtápbiztosítás alapját a front (hadsereg) hadtáp erői és eszközei képezik. A hadtáp erők és eszközök egy részét, a támadó hadműveletre való tartalékolás céljából a front és a hadsereg csapatai hadtápbiztosítására fel kell használni a front, illetve a hadsereg hadtáp körleiteiben (sávjában) levő központhadtáp raktárak és kijelölt polgári vállalatok, továbbá a laktanyákban visszahagyott készleteket, valamint a stacionér gyógyító és javító, valamint a polgári minisztériumok szállító közúti, vasúti helyreállító és kiszolgáló kapacitását is.

Összegésében levonhatunk egy olyan következtetést, hogy a front, illetve hadsereg védelembe való átmenete viszonyaitól függően állandóan rudatában kell lenni annak, hogy a védelem ideiglenes jellegű és a front vagy hadsereg csapatainak az ellenség támadásának elhárítását követően készen kell állniok arra, hogy hadműveleti szünet nélkül támadásba menjenek át. Ezért a csapatok védelmi harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezéséket számolni kell a támadásba átmenő csapatok biztosítására szolgáló hadtáp erők és eszközök létrehozásával, tartalékolásával, illetve azzal, hogy a védelem hadtáp csoportosítása minél kisebb átrendezéssel váljon alkalmassá a támadó hadművelet hadtáp csoportosítására, más szóval, hogy a hadtáp alapvető csoportosítása lehetőség szerint feleljen meg a védelem, mind a támadó hadművelet követelményeinek. (1. és 2. sz. melléklet.)

Mindezek mellett védelemben, a csapatok aktív és manőverező tevékenysége és annak elkeseredett jellege magas követelményeket támaszt a hadtápbiztosítás megszervezésével szemben. Ezen követelmények közül *fontosabbak az alábbiak:*

– a front (hadsereg) csapatai hadtápbiztosításának megszervezése feleljen

meg atomfegyver alkalmazásával, vagy annak alkalmazása nélkül történő harctevékenység megvívásának; legyen életképes és alkalmas a csapatok hadtápbiztosítására a harctevékenység elszigetelt irányokban történő folytatásakor, az ellenség védelembe történő beékelődésekor és egyes magasabbegységek és egységek bekerítésében történő harcvívásakor; a hadtáp csoportosítások legyenek képesek az arcvonal mentén a mélységből történő manőverezésre; a hadtápsáv rendelkezzen az anyagi eszközök folyamatos utánszállítását, a sebesültek és a technikai eszközök hátraszállítását, továbbá a csapatok és hadtápszervezetek széleskörű manőverezését biztosító fejlett úthálózattal;

– az anyagi készleteket gazdaságosan, elsősorban a főcsoportosítás ellátására kell felhasználni, a felhasznált készleteket időben fel kell tölteni azzal, hogy a csapatok állandó készenlétben álljanak a támadásba való átmenethez. Maximálisan kell arra törekedni, hogy a támadáshoz szükséges hadtápszervezeteket és készleteket megőrizzük;

– az ellenség várható betörési területéről a stacionér raktárakat, gyógyító, javító és közlekedési szervezeteket az állandó harcalkészültség időszakában kidolgozott tervek alapján olyan mélységbe kell hátravonni, hogy részt tudjanak venni a védelmi hadművelet hadtápbiztosításában;

– a felhasznált anyagi készletek pótlására, a sérültek kiürítésére, a csapatok manőverezésére, a polgári lakosság, üzemek hátratelepítésének biztosítása érdekében az összes közúti, vasúti hálózatot, a polgári szervek szállítóeszközeit egységes terv alapján úgy kell igénybevenni, hogy elsősorban az ellenség megállítására kijelölt erők érdekében kerüljenek azok felhasználásra;

– a csapatok anyagi készleteinek feltöltését, a sérültektől való tehermentesítését olyan számvetéssel kell folyamatosan végezni, hogy a csapatok rövid időn belül (1–3 óra) képesek legyenek az ellenlökések, ellencsapások végrehajtására, az ellencsapás sikerének kihasználásával a támadó hadműveletre történő szünet nélküli átmenetre;

– a hadtáp életképessége megőrzésének céljából kiemelt figyelmet kell fordítani a harcbiztosítás körültekintő megszervezésére, a műszaki munkák intenzív végzésére, a tartalék települési körletek előkészítésére;

– az anyagi eszközök gyors utánszállítása érdekében a közbeeső tagozatok célszerű mértékben történő kihagyásával a szállító eszközök komplex felhasználásával a front (a központhadtáp) szállító eszközöket minden lehetőség esetén egészen a hadosztályokig célszerű anyagi eszközökkel megrakva leküldeni. Ezenkívül minden lehetőséget meg kell ragadni a kirakóállomások, kikötők üzemeltetésére, az anyagi eszközök eljuttatására.

Az ellencsapást mérő csapatok hadtápbiztosítása, mint a védelem aktivitása legfelsőbb mutatójának mindenoldalú hadtápbiztosítása a front (hadsereg) védelmi hadműveletében a csapatok hadtápbiztosításának általános rendszerében különös helyet foglal el.

A Nagy Honvédő Háború és az azóta lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai szerint az ellencsapás irányában az előljáró hadtápnak időben elő kell készíteni és berendezni a katonai gépkocsiutakat, szétbonrakoztatni a hadtápbiztosítást végrehajtó hadtápszerveket, létrehozni a szükséges anyagi készleteket, elsősorban lőszerből és üzemanyagból. Megszervezni az ellencsapásban érintett valamennyi hadtáptagozat szoros együttműködését. (3. és 4. sz. melléklet). Így:

Az ellencsapás végrehajtására kijelölt csapatok hadtápbiztosításával kapcsolatos összes rendszabályokat az ellencsapás végrehajtása különböző lehetsé-

ges változataiból kiindulva, a védelmi hadművelet hadtápbiztosításának megtervezésekor kell kidolgozni. A terveket és a foganatosítandó rendszabályokat a védelmi hadművelet alatt a parancsnok elhatározásának megfelelően folyamatosan pontosítani kell.

Az ellencsapás irányaiban meghatározott időre létre kell hozni a feladat végrehajtásához szükséges anyagi és eszközkészleteket, elő kell készíteni és az igényektől függően be kell rendezni a gyors és megbízható utánszállításhoz szükséges utakat.

Igy például a csaparak ellencsapáshoz való szétbontakozási terepszakaszok közelében az ellencsapásban résztvevő csapatok biztosítására üzemanyag és löszerkészleteket kell létrehozni, emellett az ellencsapásban részt vevő csapatok üzemanyaggal való ellátása megszervezésekor azzal is számolni kell, hogy azok milyen távolságra vannak a szétbontakozási terepszakasztól.

Meg kell szervezni, el kell végezni a csapatok ellencsapás alatti biztosítására kijelölt hadtápegységek és intézetek elhelyezkedési körletei műszaki berendezésével kapcsolatos munkálatokat.

Az ellencsapás hadtápbiztosításának szervezésekor az ellencsapást végző seregetest, illetve magasabbegység hadtápbiztosítása érdekében számolni kell a már védelemben levő seregetestek, csapatok hadtápbiztosítási lehetőségeivel, különösen a feleslegessé vált anyagok, a segélyhelyeket terhelő sebesültek kiürítésének biztosításához és egyéb „aktív” jellegű tevékenységhez is.

A felhasznált anyagok pórlása történhet mind az ellencsapás irányában előre létrehozott anyagi készletek felhasználásával, mind az anyagi eszközök front (hadsereg) és a stacionár raktárakból történő utánszállítással. Ezen belül különösen számottevő nagymennyiségű tüzérségi löszert felhasználásával kell számolnunk, melynek biztosítása érdekében a tüzelőállásokban felhalmozott készleteken kívül a front (központ-hadtáp) szállító kötelékeiből kell kijelölni azokat az erőket, amelyek közvetlenül a hadosztályok tüzércsoportjai tüzelőállásaiba a löszert kiszállítják.

Az anyagok utánszállításának tervezésekor és végrehajtásakor abból kell kiindulni, hogy az ellencsapás végén a csapatoknál levő készletek biztosítsák a támadásba való átmenet anyagi szükségletét hadművelleti szünet nélkül, vagyis azoknak el kell érniük a hadosztályoknál és a hadseregnél megállapított normákat.

A csapatok egészségügyi biztosítására fel kell használni a korábban szétbontakozott kórházbázisokat és azok részlegeit, a területi katonai és polgári, illetve vegyes kórházkapacitásokat, valamint az újonnan szétbontakoztatandó előretolt kórházbázisokat, illetve egészségügyi dandárokat és részlegeiket. Biztosítani kell az ellencsapást végző seregetest, magasabbegység sebesülteinek kiürítését az ellencsapás kezdetére.

A csapatoknak az ellencsapás szétbontakozási terepszakaszára történő előrevonására fel kell használni az üzemelő gépkocsiutak teljes hálózatát, különös figyelmet fordítva a rombolt útszakaszok és műtárgyak helyreállításának érdekében végzendő kiegészítő munkálatokra. Az ellencsapás folyamán a közúti csapatoknak az ellencsapást végrehajtó hadsereg, illetve hadosztály mögött rovább kell fejleszteni és kiszolgálni a front vagy hadsereg katonai gépkocsiutakat (utakat).

A front, illetve a hadsereg ellencsapása folyamán számolni kell azzal, hogy a hadtáp az ellenség gyors megváltozott tevékenysége közepette fog tevékeny-

kedni. Ezért a hadtáp vezető szerveknek jól kell ismerni a kialakult helyzetet, a feladatokat gyorsan el kell juttatni a végrehajtókhoz és biztosítani kell valamennyi hadtáptagozat összehangolt tevékenységét. Különös szerepe van ebben a helyzetben az előrelátásnak, a váratlan feladatok megoldására szükséges hadtáp mozgó erő és eszköztartalékainak.

Az ellencsapás irányába a csapatok hadtápbiztosításának irányítására különös tekintettel a front tagozatra, célszerű hadtáp operatív csoportot kiküldeni, amely a helyszín közelében közvetlenül irányítja a hadtápbiztosítást.

A front (hadsereg) csapatai védelemből támadásba való átmenete alapvetően két változatban lehetséges. Az egyik változat (ez a gyakoribb), amikor az ellencsapást végrehajtó csapatok sikeres térnyerése esetén az elsőlépcsőben védő csapatok nagyrésze csatlakozik az ellencsapást végrehajtó csapatokhoz.

A második változat – amely az elhúzódo védelmi hadművelet esetére lesz jellemző – amikor az első lépcsőben levő csapatok egy részének leváltásával, vagy anélkül is friss erők felhasználásával, illetve az elsőlépcső csapatok kiegészítése után kerül végrehajtásra.

A támadás sikerének feltételeit a védelmi hadművelet folyamán, tudatos előrelátással kell létrehozni, amelyek között kiemelten fontos helyet foglal el a hadtápbiztosítási feltételek megteremtése.

Itt több tényezőt kell említeni:

Alapvető kérdés a támadó hadművelet hadtápbiztosításának tervezése, amely vagy a meglévő tervek átdolgozását, az új feladatnak megfelelő adaptálását jelenti, vagy teljesen új tervek és résztervek kidolgozását igényli. Ez természetesen gyors és pontos tervezési metodikát, együttműködési készséget követel a hadtáp vezető szervektől.

Azzal kell számolni, hogy egy elhúzódo védelem a frontnál, illetve hadseregnél meglévő hadtápszervezeteket, anyagi-technikai eszközkészleteket, egészségügyi erőket és kapacitásokat felszabadítását már a védelmi hadművelet során támadásba való átmenet szükségleteinek figyelembevételével kell végezni.

Sajátosságként kell említeni, hogy védelmi hadművelet után végrehajtásra kerülő támadó hadművelet méretei lehetnek kisebbek is, korlátozottabbak mind térben, mind időben. Ez a hadtápbiztosításhoz relatíve kedvezőbb helyzetet teremt a kisebb méretek miatt kisebb fogyasztással, kiüritéssel és más hadtápbiztosítási feladattal kell számolni mind hadsereg, mind pedig front méretben.

Bizonyos vonatkozásban kedvez e feltételeknek, hogy az idő és egyéb tényezők figyelembevételével alkalom nyílik a front-hadtáp teljesebb szétbontakoztatására, új front-hadtáp-magasabbegységek beérkeztetésére, a készletek hátsószágból történő feltöltésére.

A támadásba való átmenet hadtápbiztosításának tervezésénél, illetve átszervezésénél a támadó hadművelet hadtáp csoportosítását kell létrehozni, amely rendszerint magába foglalja:

- a front- és hadsereg hadtáp csoportosítását a főcsapás irányában;
- a front- és hadsereg hadtáp csoportosítását a másik csapás irányában;
- a front-hadtápnak a front összes csapatai biztosítására létrehozott csoportosítását;
- a front- és hadsereg hadtáp erő- és eszköztartalékokat.

Ezenkívül létrehozhatók hadtápcsoportosítások a HMVCS és a másodiklép-

cső előrevonásának és ütközetbevetésének biztosítására, továbbá hadtápcsoportosítás – a légideszant és egyéb feladatok megoldásának a biztosítására.

A HMVCS és a front, illetve hadsereg másodiklépcsők ütközetbevetésének biztosítására a hadtápcsoportosításokat a hadművelet előkészítésekor és folyamán a legmozgékonyabb és manőverképesebb hadtáp magasabbegységekből és egységekből kell létrehozni.

Mindezen feladatokat olyan számvetéssel kell végrehajtani, hogy részben a hadműveleti álcázás, részben a zökkenőmentes ellátás érdekében minél kevesebb mozgással járjon. Figyelembe kell venni az időtényezőt is, miután a front támadó csoportosítás felvételére – a normatívák szerint – mindössze egy nap, a hadseregnek ugyanerre fél nap áll rendelkezésére.

Mindezek mellett és ezek figyelembevételével a hadtápbiztosítás sikeres megszervezése és végrehajtása érdekében a következő általános érvényű rendszabályokat kell fogantatni:

- a támadást végrehajtó csapatok hadtápszervezeteit fel kell tölteni, az anyagi készleteket az előljáró tagozatok szállítóeszközeinek hadosztályokig történő alkalmazásával a mozgó, támadó csoportosítás második lépcsőjében levő csapatoknál a mozgó és kiegészítő készletek szintjéig fel kell tölteni. A feltöltést a támadásba való átmenet sorrendjében kell végrehajtani (elsőlépcsős hadosztályok, ezek érdekében tevékenykedő hadsereg és front szakcsapatok, második lépcsőben tevékenykedő csapatok, tartalékban levő csapatok);

- a csapatoktól a sérülteket a támadáshoz való készenlét idejéig (az anyag feltöltés sorrendjének megfelelően) hátra kell szállítani;

- a hadtáp erőket úgy célszerű megosztani, hogy alapvető részével a támadás előkészítését, kisebb részével a támadás megkezdéséig tovább folyó védelmi harctevékenységet kell biztosítani. Az erők és eszközök hatékonysága érdekében a két feladatot szorosan össze kell hangolni. Előfordulhat, hogy az előljáró átveszi a védő csapatok anyagi ellátását, ez esetben a hds. ellátó dandár teljes állománnyal a támadásra készül fel:

- a hadtápcsapatokkal, intézetekkel fel kell vetetni a támadó hadműveletnek megfelelő csoportosítást;

- a közutak, vasutak továbbfejlesztésére kijelölt erőket és eszközöket előre kell vonni, a helyreállításához szükséges anyagokat a peremvonalhoz közelíteni kell;

- a helyzettől függően löszertrel, üzemanyaggal megrakott hadsereg, front szállító alegységeket közelíteni kell a támadó csoportosításhoz, a tüzelőkészítéshez szükséges löszereket, bombákat a tüzelőkészítésben részt vevő csapatok tüzelőállásaiban, repülőterein fel kell halmozni;

- a hadtápbiztosítási feladatok vezetésére célszerű operatív csoportot kijelölni a védelmi tevékenység hadtápbiztosítás feladatai további irányítására. Így lehetőség adódik a hadtápvezetés számára, hogy fő erőkifejtését a támadó hadműveletbe való átmenet és a támadó hadművelet hadtápbiztosításának megszervezésére és végrehajtásának segítésére, ellenőrzésére összpontosítsa.

Befejezésül szeretnénk felkérni a kedves olvasókat, hogy elvi, gyakorlati fejtegetéseinket tekintsék vitaindítóknak és az elgondolásaik, a gyakorlatokon szerzett tapasztalataik publikálásával járuljanak hozzá a fontos témák alaposabb feldolgozásához.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak.)